

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Félidős értékelés az Európai Közösség biológiai sokféleséggel kapcsolatos cselekvési terve végrehajtásáról

(COM(2008) 864 végleges)

(2009/C 317/13)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2008. december 16-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Félidős értékelés az Európai Közösség biológiai sokféleséggel kapcsolatos cselekvési terve végrehajtásáról

COM(2008) 864 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. június 18-án elfogadta véleményét. (Előadó: Lutz Ribbe.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. július 15–16-án tartott, 455. plenáris ülésén (a 2009. július 25-i ülésnapon) 162 szavazattal 3 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB mélyeségs sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a biológiai sokféleség csökkenésének 2010-re való megállításával kapcsolatos célt nem sikerül elérni.

1.2. Öröndetes ugyanakkor, hogy az élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelv egyes élőhelyek és fajok szempontjából előrelépéshez vezetett. Ez mutatja, hogy az európai természetvédelmi jog – ha helyesen alkalmazzák – jól működik.

1.3. Mindez azonban nem tudja megátolni a fajok sokféleségének továbbra is erőteljes csökkenését, amely a természetvédelmi területeken kívül teljességgel legális gazdasági tevékenységek keretében megy végbe. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság nézetét: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos megfontolások más politikaterületekbe való beépítésének mértéke egyelőre a legkevésbé sem kielégítő.

1.4. Az EGSZB mégis úgy véli, hogy nincs szükség alapvetően új célkitűzésekre. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak viszont annál inkább komolyan kell venniük, és a jövőben nagyobb hangsúllyal kell képviselniük az eddigi, már 2001-ben helyesen megfogalmazott célkitűzést, mely szerint *a biológiai sokféleség csökkenését meg kell állítani, és a természetes élőhelyeket helyre kell állítani.*

1.5. A természetvédelmet gazdaságpolitikai szemszögből gyakran akadálynak vagy fenyegetésnek tekintik. A biológiai sokféleség gazdasági értéke mint érv egyelőre nem talált utat a gyakorlati politikához. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy fejtse ki: miként szándékozik megoldani ezt a problémát – például a külső költségek fokozott internalizálásáról folytatott viták keretében.

1.6. Több tájékoztatást kellene nyújtani olyan előremutató fejlesztési gyakorlatokról, amelyek rávilágítanak arra, hogy a regionális gazdasági fejlődés milyen szorosan összefonódik a biológiai sokféleséggel (pl. idegenforgalom).

1.7. A Natura 2000-nek a KAP 2. pilléréből és a strukturális alapokból való finanszírozására vonatkozó tanácsi döntés nem bizonyult hatékonynak; az adott programokban a tagállamok egyszerűen nem fektetnek elég hangsúlyt a természet és a biológiai sokféleség védelmére. Az EGSZB amellet szál síkra, hogy a

2014–2020-as finanszírozási időszakban ez a terület önálló költségvetési tétel legyen. Az agrár-környezetvédelmi programokba újból be kell vezetni az ösztönző elemeket.

1.8. Számos régióban és több helyütt, például a mocsaras vidékeken, a hegyvidéki és part menti területeken, folyómedrekben stb. a természetes élőhelyek védelme és helyreállítása egyben az éghajlatvédelemhez is hozzájárul. Az éghajlatvédelemre és a biológiai sokféleségre irányuló politikákat még szorosabban össze kell kapcsolni – akkor is, ha a biológiai sokféleség védelme mellett természetesen jóval több érv szól, mint „csupán” az éghajlatvédelem.

1.9. Ahhoz, hogy az egyes fajok alkalmazkodni tudjanak a megváltozott klímafeltételekhez, javítani kell élőhelyeik hálózatán. Meg kellene fontolni egy „transzeurópai természetháló” kiépítését.

1.10. Egyre több földterületet lezárnak, vagyis beépítenek vagy aszfaltoznak, ami igen komoly természetvédelmi problémát jelent. Európában csökkenteni kell a területek ilyen jellegű felhasználását.

1.11. Habár a civil társadalom nagymértékben támogatja a környezetvédelmet, az erre vonatkozó ismeretek igen elmaradtak. Az EGSZB üdvözli azt a célt, hogy végre több figyelmet fordítsanak annak szükséges megértésére, hogy miért csökken a fajok száma, valamint hogy több támogatást kapjanak a szükséges ellenintézkedések. Ide tartozik az is, hogy a fogyasztókat jobban tájékoztatják bizonyos termelési eljárások következményeiről, valamint hogy fenntartható termelési eljárásokat fejlesztenek ki.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1. Az Európai Bizottság közleményében arra a kijózanító eredményre jut, hogy a 2006-ban a biológiai sokféleséggel kapcsolatosan előterjesztett cselekvési terv ellenére, amely pedig 160 intézkedést tartalmazott, „igen valószínűtlen, hogy a jelenlegi erőfeszítések mellett el lehet érni 2010-re az Unióban a biológiai sokféleség csökkenésének megállítását. Ehhez az elkövetkezendő két évben a jelenleginél sokkal nagyobb elkötelezettségre volna szükség mind a Közösség, mind a tagállamok részéről, és akkor is csak megközelíthetnénk a kitűzött célt.” Stavros Dimas, az EU környezetvédelmi biztosa időközben elismerte, hogy a biológiai sokféleség csökkenésének megállítását 2010-ig nem lehet elérni!

2.2. A biológiai sokféleség világszintű csökkenését a „katasztrofális” jelzővel jellemzik. Nem csupán a természetes folyamatokban lépnek fel zavarok, hanem súlyos gazdasági és társadalmi következmények figyelhetők meg. Az Európai Bizottság megállapítja, hogy Európa is felelős a kedvezőtlen globális folyamatokért. Így „új kihívások jelentek meg, például az élelmiszerek iránti kereslet kielégítése érdekében megnőtt a mezőgazdasági ágazat területigénye, és olyan alternatív termékek lettek piacképesek, mint a bioüzemanyag.”

2.3. Bár a biológiai sokféleségre vonatkozó politika eddigi messzemenő kudarcának okai sokrétűek, az Európai Bizottság a félidős értékelés következtetéseiben összefoglalóan hangsúlyozza, hogy „továbbra is kihívást jelent a biológiai sokféleséggel kapcsolatos megfontolások beépítése más ágazati szakpolitikákba.” A félidős értékelés kijózanító mérlege szempontjából döntő jelentőségű, hogy az elmúlt években nem történtek tényleges előrelépések a biológiai sokféleséggel kapcsolatos megfontolások más ágazati szakpolitikákba való beépítése terén.

2.4. A biológiai sokféleségre vonatkozó cselekvési terv első nagy állapotfelmérésének eredményei azt mutatják, hogy az élőhelyvédelmi irányelv ⁽¹⁾ értelmében védett, és fenntartásuk szempontjából európai érdeket képviselő fajok 50 %-ára és az élőhelytípusok akár 80 %-ára is „kedvezőtlen védeltségi helyzet” jellemző.

2.5. Bizonyos fajok esetében azonban, amelyeket az élőhelyvédelmi, illetve a madárvédelmi irányelv véd, már megfigyelhetők előremutató tendenciák. Egyes védett fajoknál meg lehetett állítani a csökkenést: „Az irányelv egyértelműen segítette e fajok fennmaradását, legfőképp a különleges madárvédelmi területek kijelölésével.”

2.6. Az Európai Bizottság megállapítja, hogy a Natura 2000 hálózat napjainkban mintegy 25 000 védett területre, illetve az EU összterületének mintegy 17 %-ára terjed ki. A tendencia – különösen a védett területeken kívül – továbbra is kedvezőtlen.

2.7. Az Európai Bizottság kitér az ökoszisztémák és a biológiai sokféleség gazdasági vonatkozásairól készült tanulmány (*The Economics of Ecosystems and Biodiversity*, TEEB ⁽²⁾ – „Sukhdev-jelentés”) első eredményeire. Ez a jelentés hasonló eredményekre jut, mint az éghajlatvédelem területén készített STERN-jelentés: a biológiai sokféleség fenntartására nem csupán etikai-erkölcsi okokból, hanem gazdasági okokból is szükség van. „A biodiverzitás és az ökoszisztémák pusztulása bolygónk, gazdaságunk és az emberi társadalmak működését fenyegeti. Az ökoszisztéma-szolgáltatások kiesése következtében felmerülő éves jóléti veszteség 2050-ben a globális GDP 6 %-a lehet, ha nem teszünk semmit.”

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EU most először nyilvánosan elismeri, hogy nem lehet betartani az egyik legfontosabb környezetpolitikai ígéretet, amelyet az állam- és kormányfők, valamint az Európai Bizottság a környezetvédelmi politika területén a polgárok számára tettek, azaz a biológiai sokféleség csökkenésének 2010-re való megállítását.

(1) A Tanács 92/43/EKG irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (élőhelyvédelmi irányelv).

(2) http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf

3.2. Az EGSZB-t nem lepi meg ez a felismerés, hiszen a cselekvési tervről megfogalmazott véleményében egyetértett az Európai Bizottság bíráló hangú elemzéseivel, és lényegében mind a 160 intézkedést helyesnek és szükségesnek ítélte, egyúttal azonban komoly kétségeit fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy azok az irányítási területek és politikák, illetve politikusok, amelyek/akik nem illetékesek a biológiai sokféleség kérdéskörében, vajon vállalják-e és komolyan veszik-e a szükséges erőfeszítéseket. Most sajnálatos módon kiderült, hogy ezek a kétségek megalapozottak voltak.

3.3. Az EGSZB-nek a biológiai sokféleségre vonatkozó cselekvési tervvel kapcsolatos állásfoglalásai ma – sajnos – ugyanolyan időszerűek, mint bő két évvel ezelőtt, amikor a Közgyűlés elfogadta őket. Az EGSZB annak idején szó szerint a következőket állapította meg ⁽³⁾:

- A helyzet leírásában az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal: a biodiverzitás megőrzése szükségszerű és központi feladat, és több mint etikai-erkölcsi kötelezettség. A gyors és eredményes cselekvés mellett elegendő gazdasági érv is szól. Az ökoszisztéma-szolgáltatások csökkenéséből adódó gazdasági veszteségeket már ma több százmilliárd euróra becsülik. Ezt a pazarlást nemzetgazdaságaink egyszerűen nem engedhetik meg maguknak.

- A fajok eltűnése Európában az elmúlt évtizedek számtalan olyan egyéni döntésének a következménye, amely túlnyomórészt a létező jogszabályok keretein belül született. A biodiverzitás csökkenéséhez hozzájáruló illegális intézkedések részaránya Európában elhanyagolható.

- A biodiverzitás alakulásának iránya – a politikai ígéretek ellenére – sajnos továbbra is kedvezőtlen, és ennek oka nem az, hogy nem tudjuk, hogyan lehetne szembeszegülni a fajok eltűnésével. A politikai akarat hiányzott ahhoz, hogy a régóta szükségesnek tartott intézkedéseket valóban végre is hajtsák. A Natura 2000 hálózat tapasztalatai magukért beszélnek.

- Az európai bizottsági közlemény helyesen nevezi meg ennek okait, amelyek többek között a következők: „a kormányzati cselekvés hiánya, valamint az, hogy a hagyományos közgazdaságtan nem ismeri el a természeti tőke és az ökoszisztéma-szolgáltatások értékét”.

- A jövő majd megmutatja, hogy a cselekvési terv előterjesztésével a politika most végre valóban erőt gyűjtött ahhoz, hogy végrehajtsa a szükségesnek tekintett „jelentős [...] változtatásokat”, vagy számos természetvédő félelme igazolódik be, és a politika a szavak szintjén újra feltár egy társadalompolitikaiág kényes területet, de nem lép túl az üres szövegeken.

- Ezért az EGSZB különösen fontosnak tartja a 4. politikaterület, nevezetesen a tudásalap megerősítésének elsődleges célként való kezelését, hogy a polgárok, csakúgy mint a politikusok tudatában legyenek ténykedésük valódi következményeinek.

(3) HL C 97., 2007.4.28., 6. o.

3.4. Jelenlegi közleményében az Európai Bizottság megerősít számos, már korábban említett tényezőt, amely a biológiai sokféleség további csökkenéséhez vezet. Ezért most nincs szükség alapvetően új EGSZB-veleményre. Inkább azokkal a kérdésekkel foglalkozunk, amelyek napjainkban merültek fel, illetve most másképpen fogalmazódnak meg, mint két évvel ezelőtt.

4. Részletes megjegyzések

Jogi keret és igazgatás

4.1. Az elmúlt években egyértelművé vált, hogy az európai természetvédelmi irányelvek alkalmasak az előremutató lépések ösztönzésére, ha helyesen alkalmazzák őket, és ha megfelelően kezelik a tulajdonosok érintettségét⁽⁴⁾. Az EGSZB azonban azt is megállapítja, hogy a Natura 2000-hez tartozó területeken még sok a megoldásra váró probléma. Megemlítené továbbá, hogy a földterületnek „mindössze” 17 %-a áll az említett uniós irányelvek védelme alatt.

4.2. Most, miután rendkívül nagy késéssel majdnem befejeződött a Natura 2000 hálózat kiépítése, új szakasz kezdődik az európai természetvédelemben. A kijelölt területekhez megfelelő irányítási terveket kell kidolgozni. Az EGSZB kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy e tervek kidolgozásához és végrehajtásához a tagállamokban elegendő emberi erőforrás és pénzügyi eszköz áll rendelkezésre. Fontos, hogy a terveket valamennyi érintett társadalmi csoporttal szorosan egyeztetve dolgozzák ki: csak így szerezhető meg a támogatottság.

4.3. Továbbra is megválaszolatlan az a kérdés, hogy – tekintve a területekre nehezedő igen nagy terhet, amelyről az Európai Bizottság joggal tesz említést – miként lesz lehetőség a tönkretett biotópok átfogóbb helyrehozatalára. Az EGSZB emlékeztet rá, hogy a göteborgi csúcstalálkozón az állam- és kormányfők nemcsak olyan lépéseket ígértek, amelyek 2010-re megállítják a biológiai sokféleség csökkenését, hanem azt, hogy gondoskodnak az élőhelyek és természetes rendszerek helyreállításáról. A félidős értékelés erről nem tesz említést.

4.4. Alig épült ki a Natura 2000 hálózat, máris viták indultak egyes területek vagy területrészek kivonásáról – többnyire infrastrukturális intézkedések érdekében, melyek nemritkán az EU társfinanszírozását élvezik. A bizonyára legismertebb példát, az északkelet-lengyelországi Rospuda-völgyet, maga az európai bizottsági közlemény is említi. Habár az új lengyel kormány most alternatív útvonalakat keres a Via Baltica számára, így is teljességgel egyértelmű, hogy a természetvédelem és a gazdasági fejlődés közötti konfliktus megoldásához vezető úton még az első állomást sem hagytuk magunk mögött.

4.5. Ennek alapján nem kétséges, hogy az EU szervezeti egységeinek az elkövetkezendő években olyan eljárások hullámával kell majd szembenézniük, amelyek esetében főként ilyen „eltérési szabályozásokról” van szó. Az EGSZB jelenleg nem látja úgy, hogy az Európai Bizottság rendelkezik a megfelelő személyi feltételekkel ahhoz, hogy tartalmilag és adminisztratív szempontból kezelni tudja ezt a kihívást.

⁽⁴⁾ HL C 97., 2007.4.28., 6. o.

4.6. Az EGSZB már a biológiai sokféleségre vonatkozó cselekvési tervhez kidolgozott véleményében megjegyezte, hogy a fajok számának továbbra is megfigyelhető csökkenése kultúrtájainkon a „jó szakmai gyakorlat” keretében, illetve annak keretében történik, amit az EU rendelkezéseiben „jó mezőgazdasági és ökológiai állapotnak” nevez, vagyis jogszabályok keretein belül, nem pedig azok áthágásával. Ez elfogadhatatlan.

4.7. Éppen ezért folynak jelentős viták az úgynevezett „feltételeesség kritériumairól”. A jó mezőgazdasági és ökológiai állapottal, valamint a jó szakmai gyakorlattal együtt ezeknek kellene gondoskodniuk a biológiai sokféleség szempontjainak figyelembevételéről. Ha azonban a biológiai sokféleség csökkenésére nagyrészt a jelenlegi jogszabályok keretein belül kerül sor, logikus, hogy a szóban forgó feltételekről folyó vita ellentmondásos. A feltételeességről szóló külön jelentésében az Európai Számvevőszék is tett ilyen irányú megjegyzéseket. A tagállamoknak, de az Európai Bizottságnak is végre reagálniuk kellene ezekre.

4.8. Gyakran azok a jogalkotási kezdeményezések is érintettek, amelyeknél egyelőre nem feltételeznek közvetlen kapcsolatot a biológiai sokféleséggel. A BSE/TSE leküzdésére a 1774/2002. sz. rendelettel megtiltották, hogy az állati tetem a szabad természetben maradjon. Ez súlyos edelhiányt idézett elő a dögevő állatoknál, például a farkasok, medvék és keselyűk esetében. Amennyiben a keselyűk kisszámú élőhelyétől nagyon messze tűnnek fel hirtelen ezek a ritka madarak, azt semmiképpen sem pozitív jelként kell értelmezni, hanem egyszerűen annak köszönhető, hogy az állatok éhségük miatt nagy távolságokat tesznek meg. Természetvédők szervezeteknek és egy spanyol európai parlamenti képviselőnek kellett felhívniuk a figyelmet erre a visszásságra az európai jogalkotásban, és az Európai Bizottság csak igen hosszú idő elteltével reagált. Úgy tűnik, nem létezik olyan előzetes vizsgálat, amely a biológiai sokféleséggel való összeegyeztethetőségre irányul.

Politikai következmények, finanszírozás

4.9. Főként a védett területeken kívül továbbra is megoldatlan a gazdasági földhasználat, valamint a természet és fajok védelme közötti konfliktus. Az Európai Bizottság utal arra, hogy az agrárpolitika állapotfelmérésének keretében különböző javaslatokat tett ebben az irányban, például „további vidékfejlesztési támogatások elérhetővé tétele többek között a biodiverzitás védelme érdekében. Erre modulációval, vagyis a forrásoknak a KAP első pilléréből a második pillérbe való átcsoportosításával nyílik lehetőség”. Sajnos azt kell megállapítanunk, hogy a tanácsi határozat nem követte teljes mértékben a javaslatokat. Bebizonyosodott, hogy a tagállamok egyes, az EU által szükségesnek tartott utakat nem követnek a szükséges mértékben.

4.10. Így a megoldandó problémák egyike a Natura 2000 hálózat finanszírozása, és ezen belül a különleges követelmények kiegyenlítése. Az EGSZB komoly aggodalommal figyeli, hogy miután a tagállamok kialakították megfelelő programjaikat, túlságosan kevés pénz áll a Natura 2000 rendelkezésére, ami igen súlyos konfliktusokhoz vezet. Ezért az EGSZB a 2014–2020-as finanszírozási időszakban önálló költségvetési tétel meghatározása mellett száll síkra.

4.11. Az EGSZB összességében mindenképpen a természetvédelem jobb és célzottabb finanszírozása mellett foglal állást. Már korábbi, a biológiai sokféleségről szóló cselekvési tervvel kapcsolatos véleményében rámutatott a következőkre:

- A mezőgazdasági termelőknek biztosított, az agrárköltségvetés túlnyomó részét kitevő közvetlen kifizetések a kiindulási pontot nézve nem a biológiai sokféleség támogatására irányulnak, hanem arra, hogy a mezőgazdasági termelőket felkészítsék a világpiac kihívásaira.
- Amíg a világpiaci feltételek jobbára akadályozzák a természetvédelmi szempontoknak maradéktalanul megfelelő mezőgazdaságot, a politikának külön erőfeszítéseket kell tennie, például olyan módon kell megemelnie az agrár-környezetvédelmi intézkedésekre irányuló támogatási kulcsokat, hogy az EU összes mezőgazdasági termelőjét megnyerje a környezetbarát termelési módok számára ⁽⁵⁾. A tettek ebben az esetben is elmaradnak a beharangozott intézkedésektől.

4.12. Az Európai Bizottságot felszólítjuk arra, hogy a KAP elkövetkezendő reformjára való tekintettel teremtse végre tiszta helyzetet a költségvetés ezen részénél. Az agrár-környezetvédelmi programok csak abban az esetben lehetnek sikeresek, ha a gazdálkodó számára gazdasági ösztönzőket is kínálnak. Hiba volt elhagyni az ösztönzőket, ebben a tekintetben átdolgozás szükséges. A gazdálkodókhöz (és a társadalomhoz) intézett politikai üzenet a következőképpen kell, hogy szóljon: Nekünk, a társadalomnak számít, ha a mezőgazdaság a törvényileg előírtnál többet tesz a biológiai sokféleség megtartásáért!

4.13. A tagállamokban jelenleg folynak az első viták az agrárpolitika jövőbeni fejlődésével kapcsolatban. Ezek a viták a megújuló energia és a bioenergia nagyobb mértékű felhasználásának összefüggésében is relevánsak a biológiai sokféleség szempontjából, mind nemzeti, mind európai, mind globális szinten. Az Európai Bizottság hangsúlyozza: „fontos kihívás garantálni, hogy a fenntarthatósági hatásvizsgálatokban tett ajánlásokat alkalmazzák a gyakorlatban, és hogy jobban megismerjük az élelmiszerek és egyéb nyersanyagok (pl. hús, szójabab, pálmaolaj, érc) uniós felhasználása által a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásokat. Mindez az említett hatást csökkentő szakpolitikai lehetőségek megfontolásához vezethet.” Az EGSZB arra szólítja fel az Európai Bizottságot, hogy nyomatékosabban dolgozzon a kapcsolódó tanulmányokon.

4.14. A KAP reformja így 2013 után megmutatja majd, sikerült-e a biológiai sokféleség nagyobb védelmét, valamint nagyobb mértékű fenntarthatóságot belevinni az agrárpolitikába.

Átfogó és gazdasági szempontok

4.15. Az EGSZB megállapítja, hogy a következetes természetvédelem egyúttal az éghajlat-politikai célkitűzések elérését is lehetővé teszi. Így például a mocsarak és lápok védelme és reaktivációja hatásosan segíti az éghajlatvédelmet. Ugyanez érvényes az európai legelőhasználatra – annak valamennyi különböző formájában (lásd például az Ibériai-félsziget dehesáit). A szóban forgó élőhelyek megőrzéséhez szükséges mezőgazdasági alkalmazások egy része azonban az utóbbi években gazdasági szempontból egyre kevésbé érdekes a mezőgazdasági termelők számára. A biológiai sokféleségnek nincs piaci értéke! Az árakban nem tükröződik, hogy a termékeket mennyire természetbarát módon állították elő. Erre a tényre az uniós és a tagállami politika egyelőre nem reagált megfelelően.

⁽⁵⁾ A természet és a természetvédelem helyzete Európában, HL C 221., 2001.8.7., 130–137. o.

4.16. Németországban például a 16 szövetségi államból 15 még 2006 májusában, vagyis pontosan az Európai Bizottság biológiai sokféleségről szóló cselekvési terve nyilvánosságra hozatalának hónapjában követelte az EU természetvédelmi irányelveinek megváltoztatását, pontosabban szólva enyhítését. Főként Hessen szövetségi állam cselekszik továbbra is ennek értelmében, többek között azon (gazdasági) érv alapján, mely szerint egyetlen ipari ország sem engedhet meg magának ilyen szigorú természetvédelmi kiadásokat. Következésképpen a biológiai sokféleség gazdasági jelentősége számos politikus számára még nem világos.

4.17. Figyelemreméltó, hogy a társadalom és a politika szinte egyáltalán nem reagál a TEEB jelentésében említett szám adatokra, melyek alapján a biológiai sokféleség csökkenése következtében felmerülő jóléti veszteség a globális GDP 6 %-a is lehet, míg a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság keretében kialakult jóval kisebb volumenű GDP-csökkenések miatt válság-csúcstalálkozókat szerveznek, illetve milliárdos gazdaságélénkítő programokat dolgoznak ki. Az Európai Bizottság egyik legfontosabb feladata az lesz, hogy a biológiai sokféleségnek ne csupán etikai-erkölcsi, hanem gazdasági értékeit is közvetítse, és ezeket felhasználja a gyakorlati politikában.

4.18. A tagállamokban a biológiai sokféleség változatlanul nagy nyomás alatt van: egyre több területet lezárnak, vagyis beépítenek vagy aszfaltoznak, ami igen komoly természetvédelmi problémát jelent. A területek ilyen jellegű felhasználása továbbra is túlzott mértékű, és növekszik a nyomás a tájhasznosítást illetően is. Félő, hogy háttérbe szorulnak a természetvédelmi érdekek.

Tudatosság és kommunikáció

4.19. Az Európai Bizottság az E.4. pontban („A nyilvánosság tájékozottságának, tudatosságának és részvételének megteremtése”) megemlíti, hogy csak „az uniós polgárok kisebbsége érzi úgy, hogy eléggé tájékozott a biológiai sokféleség pusztulásáról”. Valószínűleg ugyanez vonatkozik a politikusokra és a közigazgatásban dolgozókra is. A sikeres politizálás szempontjából ez föltöbb kedvezőtlen kiindulási helyzet. Amennyiben az Európai Bizottság és a tagállamok most fontolóra veszik „egy nyilvános kommunikációs kampány indítását a nemzeti és egyéb fellépések támogatására”, akkor ennek során számíthatnak az EGSZB teljes támogatására.

4.20. Már jelenleg is számos pozitív kezdeményezés létezik a tudatosság kialakítására – a városokban is, ahol az embereknek gyakran kevesebb közvetlen kapcsolatuk van a természettel. Ezek a kezdeményezések több támogatást érdemelnek a közpénzekből. Berlinben például évente egyszer megrendezik a „városi természet hosszú napját”, amely több százezer embert megszólít.

4.21. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a polgárokat minél konkrétan és közvetlenebbül szembesítsék a természetvédelem céljával. Így például helyénvaló lenne helyben tájékoztatást adni azzal kapcsolatban, hogy a Natura 2000 területeit hol és miért jelölték ki, milyen fajok fordulnak elő azokon a területeken, valamint ki és hogyan védhetné meg őket. Az embereknek a szó szoros értelmében meg kell tapasztalniuk és át kell látniuk a természetvédelmet. Sokan a „biológiai sokféleségnek” még a fogalmát sem értik – és ezért nem tudnak mit kezdeni vele.

4.22. Az EGSZB ösztönzi, hogy a fogyasztók tájékoztatása érdekében a termelők lehetőséget kapjanak arra, hogy a címkén jelöljék, ha a termék természetvédelmet segítő, különleges termelési eljárással készült.

Alapvetően fontos, hogy a polgárok aktív szerepet vállaljanak a természetvédelemben és a biológiai sokféleség fenntartásában. A fenntarthatóbb életmód támogatására irányuló európai bizottsági kampányok nem tekinthetők elegendőnek. Szükség van olyan gyakorlati eszközöket kínáló stratégiákra is, melyek segítségével a fogyasztók mérni tudják mindennapos tevékenységeik hatásait, és ezáltal előidézhetőek a szükséges változások a fogyasztói szokásokban.

Kelt Brüsszelben, 2009. július 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Ilyen intézkedések lehetnek például a következők:

- a környezetvédelem és a biológiai sokféleség gyakorlati kérdéseiről szóló tananyag beépítése az iskolai tantervekbe,
- az életciklus-elemzés elméletéből kiindulva eszközök kidolgozása annak mérésére, hogy bizonyos élelmiszerek fogyasztása hogyan hat a biológiai sokféleségre (válogatott mindennapi termékeket, illetve lehetséges alternatív termékeket tartalmazó termékkosár segítségével).